

indicatie	therapie	duur van therapie	richtlijn
cerebrovasculair accident (CVA) of transient ischemic attack (TIA) >21 dagen geleden	eerste keus: clopidogrel* tweede keus: ASA + dipyridamol derde keus: ASA	levenslang*	2019 FMS herseninfarct en hersenbloeding ⁴
coronaire hartziekten/stabiele angina pectoris	ASA	levenslang*	2013 ESC-richtlijnen over de behandeling van stabiele coronaire hartziekte ⁵
acuut coronair syndroom of PCI >1 jaar geleden	clopidogrel of ASA	levenslang*	2017 ESC-update over dubbele trombocytenaggregatieremmers in coronaire hartziekte [6]
CABG in stabiele coronaire hartziekten	clopidogrel of ASA	levenslang*	2017 ESC-update over dubbele trombocytenaggregatieremmers in coronaire hartziekte [6]
TAVI met een hoog bloedingsrisico	clopidogrel of ASA	levenslang*	2017 ESC/EACTS-richtlijnen over de behandeling van valvulaire hartziekte [7]
TAVI >3-6 maanden geleden	clopidogrel of ASA	levenslang*	2017 ESC/EACTS-richtlijnen over de behandeling van valvulaire hartziekte [7]
aorta bioprothese of klep-sparende operatie	ASA	3 maanden	2017 ESC/EACTS-richtlijnen over de behandeling van valvulaire hartziekte [7]
chirurgische implantatie van een bio mitralis- of tricuspidalis klep >3 maanden geleden	ASA	levenslang*	2017 ESC/EACTS-richtlijnen over de behandeling van valvulaire hartziekte [7]
reparatie van een bio mitralis- of tricuspidalis klep >3 maanden geleden	ASA	levenslang*	2017 ESC/EACTS-richtlijnen over de behandeling van valvulaire hartziekte [7]
perifeer arterieel vaatlijden	clopidogrel of ASA	levenslang*	2017 ESVS/ESC-richtlijnen over de diagnose en behandeling van perifeer arterieel vaatlijden [8]
carotisstenose	clopidogrel of ASA	levenslang*	2019 FMS herseninfarct en hersenbloeding [4]
carotis stent plaatsing >6 maanden geleden	clopidogrel of ASA	levenslang*	2017 ESVS/ESC-richtlijnen over de diagnose en behandeling van perifeer arterieel vaatlijden [8]
endovasculaire revascularisatie (stent/graft) bij perifeer arterieel vaatlijden van de onderste extremiteiten >1 maand geleden	clopidogrel of ASA	levenslang*/**	2017 ESVS/ESC-richtlijnen over de diagnose en behandeling van perifeer arterieel vaatlijden [8]
infragenuale bypass (bypass onder de knie) >1 jaar geleden	clopidogrel of ASA	levenslang*/***	2017 ESVS/ESC-richtlijnen over de diagnose en behandeling van perifeer arterieel vaatlijden [8]
veneuze bypass >2 jaar geleden	clopidogrel of ASA	levenslang*	2016 FMS perifeer arterieel vaatlijden (PAV) [9]

* Levenslange indicatie, tenzij patiënten een indicatie ontwikkelen voor therapeutische antistolling. In deze gevallen dient de antistollingstherapie voor patiënten geëvalueerd te worden om na te gaan of de trombocytenaggregatieremmers nog geïndiceerd is (zie tabel 3).

** De optimale duur van DAPT is niet bekend; in studies is DAPT onderzocht tot 12 maanden. Gevolgd door levenslang monotherapie met trombocytenaggregatieremmer

*** Minstens 1 jaar DAPT. In de richtlijn wordt de totale duur niet duidelijk genoemd, gevolgd door levenslang monotherapie met trombocytenaggregatieremmer

FMS = Federatie Medisch Specialisten, ESC = Europese vereniging van cardiologen, ESVS = Europese vereniging van vaatchirurgen, PCI = percutane coronaire interventie, CABG = coronaire bypassoperatie, TAVI = aortaklepvervangning met behulp van een katheter, CAD = coronaire hartziekten, ASA = acetylsalicylzuur

Monotherapie trombocytenaggregatieremmer (SAPT).

indicatie	therapie	duur van therapie	richtlijn
cerebrovasculair accident (CVA) of transient ischemic attack (TIA) <21 dagen geleden	clopidogrel + ASA	21 dagen, gevolgd door levenslang clopidogrel*	2019 FMS herseninfarct en hersenbloeding [4]
acuut coronair syndroom (NSTEMI, STEMI, iAP)	DAPT** (ASA + P2Y12 remmer)	3- 36 maanden** over het algemeen 12 maanden, gevolgd door levenslang monotherapie met trombocytenuitremmer*	2017 ESC-update over dubbele trombocytenuitremmers in coronaire hartziekte [6] 2020 ESC-richtlijnen voor de behandeling van een acuut coronair syndroom in patiënten zonder ST segment elevatie [14]
PCI in stabiele CAD setting	clopidogrel + ASA	1-30 maanden*** over het algemeen 6 maanden gevolgd door levenslang monotherapie met trombocytenuitremmer*	2017 ESC-update over dubbele trombocytenuitremmers in coronaire hartziekte [6]
TAVI (zonder hoog bloedingsrisico)	clopidogrel + ASA	3-6 maanden na TAVI, gevolgd door levenslang monotherapie met trombocytenuitremmer*	2017 ESC/EACTS-richtlijnen over de behandeling van valvulaire hartziekte [7]
infragenuale bypass (bypass onder de knie) >1 jaar geleden	clopidogrel + ASA	minstens 1 jaar; in de richtlijn wordt de totale duur niet duidelijk genoemd. Gevolgd door levenslang monotherapie met trombocytenuitremmer*	2017 ESVS/ESC-richtlijnen over de diagnose en behandeling van perifere arterieel vaatlijden [8]
carotis stent plaatsing	clopidogrel + ASA	minstens 1 maand, de optimale duur is niet goed bekend. in studies is DAPT tot 6 maanden onderzocht. gevolgd door levenslang monotherapie met trombocytenuitremmer*	2011 Vereniging voor vaatchirurgie richtlijnen voor de behandeling van extracraniale carotis ziekte [10]
endovasculaire revascularisatie bij perifere arterieel vaatlijden van de onderste extremiteiten	clopidogrel + ASA	minstens 1 maand, in studies is DAPT onderzocht tot 12 maanden. gevolgd door levenslang monotherapie met trombocytenuitremmer*	2017 ESVS/ESC-richtlijnen over de diagnose en behandeling van perifere arterieel vaatlijden [8]

* Levenslange indicatie, tenzij patiënten een indicatie ontwikkelen voor therapeutische antistolling (VKA, DOAC of LMWH therapeutisch). Dan dient geëvalueerd te worden of de trombocytenuitremmer nog geïndiceerd is. (zie ook tabel 4)

** Duur hangt af van de indicatie, wijze van behandeling (medicamenteuze behandeling, PCI of CABG), PRECISE-DAPT score en DAPT score. (2017 ESC focused update on dual antiplatelet therapy in coronary artery disease)¹³

*** Afhankelijk van het bloedingsrisico (PRECISE-DAPT score)

FMS = Federatie Medisch Specialist, NSTEMI = non-ST-segment elevatie myocardinfarct, STEMI = ST elevatie myocardinfarct, iAP = instabiele angina pectoris, ESVS = Europese vereniging van vaatchirurgen, ESC = Europese vereniging van cardiologen, EACTS = Europese vereniging van cardio thoracale chirurgen, TAVI = aortaklepverving met behulp van een katheter, CAD = coronaire hartziekten, PCI = percutane coronaire interventie, ASA = acetylsalicylzuur

Dubbele trombocytenuitremmers (DAPT).

indicatie	therapie	duur van therapie	richtlijn
non valvulair atriumfibrilleren of atriumflutter met $cha_2ds_2-vasc \geq 2$	DOAC of VKA	levenslang	2016 ESC-richtlijnen voor de behandeling van atriumfibrilleren [11]
atriumfibrilleren bestaande >48 uur waarvoor cardioversie is geïndiceerd met $CHA_2DS_2-VASC < 2$	DOAC of VKA	minstens 3 weken voorafgaand aan cardioversie tot 4 weken na cardioversie	2016 ESC-richtlijnen voor de behandeling van atriumfibrilleren [11]
veneuze trombo-embolie	DOAC of VKA	3 maanden tot levenslang	2016 FMS antithrombotisch beleid [15] 2019 ESC-richtlijnen voor de diagnose en behandeling van een acute longembolie ontwikkelde in samenwerking met de Europese vereniging van respiratoire aandoeningen (ERS) [12]
mechanische hartklep	VKA	levenslang	2017 ESC/EACTS-richtlijnen over de behandeling van valvulaire hartziekte [7]
biologische mitralis of tricuspidalis klep <3 maanden geleden (implantatie of operatie hieraan)	VKA	3 maanden, gevolgd door levenslang monotherapie met trombocytenuremmer*	2017 ESC/EACTS-richtlijnen over de behandeling van valvulaire hartziekte [7]
veneuze bypass	VKA	2 jaar, daarna clopidogrel of ASA	2016 FMS perifeer arterieel vaatlijden (PAV) [9]

* Levenslange indicatie, tenzij patiënten een indicatie ontwikkelen voor therapeutische antistolling

ESC = Europese vereniging van cardiologen, EACTS = Europese vereniging van cardio thoracale chirurgen, FMS = Federatie Medisch Specialisten, DOAC = direct oraal anticoagulans, VKA = vitamine K antagonist, ASA = acetylsalicylzuur

Therapeutische antistolling (OAC).

indicatie	therapie	duur van therapie	richtlijn
indicatie voor therapeutische antistolling en acuut coronair syndroom <1 jaar geleden	OAC + ASA of clopidogrel	12 maanden na ACS*/**, gevolgd door monotherapie met OAC***	2017 ESC-update over dubbele trombocytenaggregatieremmers in coronaire hartziekte [6]
indicatie voor therapeutische antistolling en PCI <1 jaar geleden	OAC + ASA of clopidogrel	6-12 maanden na PCI*/**, gevolgd door monotherapie met OAC***	2017 ESC-update over dubbele trombocytenaggregatieremmers in coronaire hartziekte [6] 2018 ESC/EACTS-richtlijnen over myocardiale revascularisatie [13]
indicatie voor therapeutische antistolling en TAVI <3-6 maanden geleden	OAC + ASA	3-6 maanden, gevolgd door monotherapie met OAC***	2017 ESC/EACTS-richtlijnen over de behandeling van valvulaire hartziekte [7]
indicatie voor therapeutische antistolling en aorta bioprothese of aortaklep sparende operatie <3 maanden geleden	OAC + ASA	3 maanden, gevolgd door monotherapie met OAC***	2017 ESC/EACTS-richtlijnen over de behandeling van valvulaire hartziekte [7]
indicatie voor therapeutische antistolling en carotis stent plaatsing <1-6 maanden geleden	OAC + ASA	minstens 1 maand, de optimale duur is niet goed bekend. in studies is het onderzocht tot 6 maanden. gevolgd door monotherapie met OAC***	2011 Vereniging voor vaatchirurgie richtlijnen voor de behandeling van extracranieële carotis ziekte [10]
indicatie voor therapeutische antistolling en endovasculaire revascularisatie (stent/graft)	OAC + ASA of clopidogrel	minstens 1 maand, optimale duur is niet bekend. gevolgd door monotherapie met OAC***	2017 ESCV/ESC-richtlijnen over de diagnose en behandeling van perifere arterieel vaatlijden [8]

* Behandelingsduur kan verlengd worden bij patiënten met een hoog ischemisch risico en bij patiënten met een mechanische klep en atherosclerose.

** Kortere duur kan overwogen worden bij patiënten met een hoog bloedingsrisico.

*** Tenzij de therapeutische antistolling wordt gestaakt, dan moet ASA of clopidogrel herstart worden.

ESC = Europese vereniging van cardiologen, EACTS = Europese vereniging van cardio thoracale chirurgen, PCI = percutane coronaire interventie, ACS = acuut coronair syndroom, TAVI = aortaklepvervangning met behulp van een katheter, OAC = oraal anticoagulans, ASA = acetylsalicylzuur

Dubbel therapie (OAC + SAPT).

indicatie	therapie	duur van therapie	richtlijn
indicatie voor therapeutische antistolling en PCI <1 maand geleden	OAC + ASA + clopidogrel	1 maand na PCI*, gevolgd door OAC + ASA of clopidogrel tot 12 maanden na PCI. Daarna levenslang OAC monotherapie**	2017 ESC-update over dubbele trombocytengregatieremmers in coronaire hartziekte [6]
atriumfibrilleren, NSTEMI en PCI <1 week geleden	OAC + ASA + clopidogrel	1 week na PCI***, gevolgd door OAC + ASA of clopidogrel tot 12 maanden na PCI. Daarna levenslang OAC monotherapie**	2020 ESC-richtlijnen voor de behandeling van een acuut coronair syndroom in patiënten zonder ST segment elevatie [14]

* Behandelingsduur kan verlengd worden tot 6 maanden bij patiënten met een hoog ischemisch risico of bij patiënten met een mechanische klep.
** Tenzij de therapeutische antistolling wordt gestaakt, dan moet ASA of clopidogrel herstart worden.
*** Behandelingsduur kan verlengd worden tot 1 maand bij patiënten met een hoog ischemisch risicointerventie, ACS = acuut coronair syndroom, OAC = oraal anticoagulant, ASA = acetylsalicylzuur, NSTEMI = non-ST segment-elevatie myocardinfarct

ESC = Europese vereniging van cardiologen, ACS = acuut coronair syndroom, PCI = percutane coronaire

Triple-therapie (OAC + DAPT).